

Городнюк Дарина, студент факультету №
2 НАВС;

Булик Ірина Леонтіївна, викладач НАВС,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

В більшості постсоціалістичних країн проблеми становлення і зміцнення демократії, її консолідація виступають актуальними і Україна - не виняток у цьому плані. Тому правова реформа одним із своїх пріоритетних напрямів повинна отримати юридичне та інституційне забезпечення захисту прав людини, механізму народовладдя, стабільного функціонування інших інститутів демократії.

Розглядаючи аспекти прав і свобод зазначимо, що рівень суспільного життя і середовища, криміногенна ситуація мають вплив на поведінку людини, на ставлення до публічної адміністрації та на її місце в суспільстві. У більшості країн Європи реалізація міжнародних актів з прав людини здійснюється в повному обсязі, але органи, які це здійснюють, мають певні відмінності. Слід також підкреслити, що свідомість і дії громадянина значною мірою залежать від того середовища,

в якому він проживає, але в усіх випадках люди не можуть діяти на шкоду інтересам суспільства й держави загалом. Визнаючи зміст основних засад державно-політичних аспектів прав і свобод людини і громадянина зазначимо, що вони відображають дуалізм у поглядах на громадянське суспільство та державу. Адже природні права належать особі безпосередньо і незалежно від її співвіднесеності з державою. У багатьох джерелах сукупність природних прав позначається терміном «права людини». До цих прав за звичай відносять різноманітні права, що стосуються фізичного існування особи та діяльності її як індивіда. Права ж громадянина визначаються державою. Головне завдання цих прав - забезпечити участь громадянина в державно-політичному житті шляхом надання йому відповідних юридичних можливостей Г21.

Питання державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини досліджує низка як вітчизняних так і зарубіжних науковців В. Бакуменко, В. Дзюндзюк, В. Дрешпак, С. Дубенко, Ю. Кальниш, В. Купрій, О. Кучеренко, О. Лебединська, М. Лесечко, П. Надолішній, Ю. Полянський, Л. Приходченко, П. Рабінович, Я. Радиш, А. Рачинський, В. Ребкало, В. Романов, І. Розпутенко, О. Рудік, С. Серьогін, В. Тертичка, О. Тинкован, В. Токовенко, А. Чемерис, В. Шахов, Л. Шкляр, Ю. Шемшученко.

Проблема взаємостосунків і особливо взаємодовіри держави і особи є дуже актуальною для України. Так, Конституція України у ч. 2 ст. 3 визначає, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість державної діяльності, а отже і державної політики, за яку держава відповідає перед людиною. Викривлене розуміння взаємообов'язків людини і держави (розуміння свободи як уседозволеності без відповідальності та розгляд індивіда як «гвинтика» із забезпечення через державний механізм існування його апарату тощо) призводить до стагнації, застою, взаємонедовіри й обману. Державна політика має спрямовуватися на утвердження і забезпечення автономії індивіда, прав і свобод людини. Але ні в якому разі не потрібно намагатися вирішувати за людину всі її життєві проблеми (патерналізм), а лише створювати їй умови (засоби і

можливості), щоб людина особисто (здатна до цього фізично й інтелектуально) творила своє життя і несла за це свою частку соціальної відповідальності [1].

Права людини, гарантовані Конституцією та міжнародними угодами нашої країни, мають бути реалізовані. Один із засобів реалізації прав людини полягає у тому, що їх можна захистити у випадку порушення.

Реальний захист прав людини належить до найгостріших проблем української дійсності. В останні роки це питання є предметом серйозного наукового аналізу. Конституційне прагнення розвинути і зміцнювати демократичну державу неможливо реалізувати без утвердження в суспільній свідомості і соціальній практиці невідчужуваних прав і свобод людини, нормативного закріплення їх гарантій. Держава зобов'язана проявляти активність у забезпеченні прав людини, у створенні матеріальних, організаційних, соціальних, політичних та інших умов для найповнішого використання людиною своїх прав і свобод [2].

Для забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, Конституція і законодавство України передбачають можливість здійснення громадянами певних дій, а також утворення системи органів держави, призначенням якої є допомога громадянам у реалізації і захисті їх прав. Можливості здійснення громадянами певних вчинків щодо захисту власних прав і свобод і система органів, які захищають і забезпечують ці права та свободи утворюють юридичний механізм захисту прав людини [3].

Юридичний механізм захисту прав людини - це можливість здійснення громадянами певних вчинків щодо захисту власних прав і свобод.

Конституція України передбачає можливість здійснення громадянами дій, спрямованих на захист їх прав і свобод, як:

- 1) захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань,
- 2) об'єднуватися в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод;
- 3) проводити збори, мітинги, походи і демонстрації;

- 4) направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення до органів державної влади;
- 5) захищати в суді свої права і свободи;
- 6) звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- 7) звертатися за захистом свої прав і свобод до відповідних міжнародних установ або органів.

Конституція України досить чітко визначає систему органів та посадових осіб різних рівнів, які повинні захищати права і свободи людини і громадянина. До них відносять Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, підсистему судів загальної юрисдикції та спеціалізованих судів, Конституційний Суд України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратуру, адвокатуру, інші правоохоронні органи України.

Верховна Рада України здійснює захист прав і свобод через законодавчу діяльність шляхом визначення виключно в законах України прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод, основних обов'язків громадян; громадянства, правосуб'єктності громадян, статусу іноземців і осіб без громадянства; прав корінних народів і національних меншин; основ соціального захисту; визначення правового режиму власності, правових засад і гарантій підприємництва, правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання.

Особливе місце у системі гарантій посідає Президент України. Він зобов'язаний сприяти формуванню відповідних механізмів контролю та забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, а обстоюючи їх, створювати умови нетерпимого ставлення до будь-яких випадків порушення таких прав і свобод.

Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують додержання прав і свобод громадян на певній території.

Основною ефективною формою захисту прав і свобод є судовий захист. Потреба у судовому захисті закономірно впливає з ускладнення характеру структури економічних

відносин, зростанні конфліктності і соціальних протиріч у суспільному житті.

Закон прямо не передбачає здійснення захисту прав людини Конституційним Судом, але це впливає із його завдань: гарантувати верховенство Конституції України на всій території держави. Здійснюючи контроль за відповідністю. Основному Закону законів та інших правових актів. Конституційний Суд може визнати їх чи окремі їхні положення неконституційними. Такі акти втрачають чинність, а якщо їх дією було порушено конституційні права та свободи, вони фактично поновлюються [3].

Україна терміново потребує всеохоплюючих, координованих, системних і постійних зусиль з боку всіх зацікавлених учасників, спрямованих на заміну всієї системи управління і правової системи (і всіх її компонентів) сучасною, прозорою, конкурентоспроможною, лібералізованою, спрощеною і децентралізованою системою з новим законодавством і новими методами управління, запровадження якої здійснює новий не корумпований клас державних службовців під захистом справедливих судів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні: Навчальний посібник / О. І. Валецький, В. А. Ребкала, М. М. Логунова та ін.; заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички. - К.: Вид-во УАДУ, 2000. - 232 с.

2. Данн В. Н. Державна політика: вступ до аналізу: Підручник для ВНЗ / В. Н. Данн; пер. з англ. Г. Є. Краснокутського; наук. ред. М. О. Баймуратов. - Одеса: АО БАХВА, 2005. - 504 с.

3. Рабінович П. М. Межі здійснення прав людини (загальнотеоретичний аспект)// Вісник Академії правових наук України. - Х.,1996. - №6. - С.5-13.